

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРА

Закліцька Ю.А.

студентка,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

МІЖСЕМІОТИЧНІСТЬ ДІАЛОГУ СЛОВА ТА ФОТОГРАФІЇ В ТВОРЧОСТІ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЕТЕСИ ВІСЛАВИ ШИМБОРСЬКОЇ

Теорія інтеремедіальності сьогодні є досить актуальним науковим аспектом, яке приваблює все більшу кількість дослідників. Інтерес до вивчення цього питання зумовлений тим, що інтеремедіальність відповідає основним тенденціям сучасної гуманітаристики, а саме: прагненню до міждисциплінарності; високому інтересу проблем медіа в ході стрімкого розвитку цифрової культури; пошукам свіжих методологічних підходів, що відповідають новим культурним реаліям. Специфічність творчості Віслави Шимборської викликає великий інтерес та зумовлює значну кількість наукових досліджень її спадщини, яка була визнана світовою спільнотою, що знайшло вираження у почесній нагороді – Нобелівській премії. Інтерес до життя та любов до мистецтва часто поєднувались у написаних віршах, а візуальність її творчості є достатньо цікавим матеріалом для дослідження такого поняття, як інтеремедіальність.

Творчістю Віслави Шимборської цікавиться велика кількість зарубіжних і вітчизняних дослідників, серед яких слід назвати М. Бараньчака, Й. Квятковського, Ю. Булаховську, Д. Гладун, Д. Река та М. Червінську. Втім, дослідження аспекту інтеремедіальності не було предметом спеціальної літературознавчої розвідки в творчості поетеси.

Метою тез є виявлення міжсеміотичного діалогу мистецтва слова та фотографії як аспекту інтеремедіальності в поезії Віслави Шимборської.

Як відомо, фотографія назавжди змінила сприйняття навколишнього світу людини, створила візуальний архів культурної та історичної пам'яті, змінила сприйняття минулого. Митці, як найбільш чутлива до

змін навколишньої дійсності та досягнень науки і техніки категорія людей, не могли залишитися осторонь цього відкриття. Фотографія поруч з іншими мистецтвами, на думку М. Білецької, справила свій вплив на письменників всіх наступних поколінь і залишила відбиток у їхніх творах.

Віславу Шимборську можна віднести до митців слова, які мають інше бачення світу, вони бачать невидиме і звертають увагу на речі, про які пересічна людина ніколи не думала. Для поетеси текст її творів – це поліпшена версія навколишнього світу та подій, що у ньому відбуваються: «Світ, у якому порядок у мистецтві моделює поетичну реальність».

В її уяві чітко постає картинка, яку вона з легкістю втілює у рядках віршу. Іноді така картинка – це не плід фантазії поетки, а реальна фотографія, яка не дозволяє авторці мовчати. Наприклад, фотографія теракту 11 вересня 2001 року в Сполучених Штатах. Назва віршу проста – це назва фотографії Річарда Дрю, журналіста Associated Press. На фотографії зображена людина під час польоту, яка обрала смерть у повітрі, вистрибнувши із високоповерхівки, що палала. Моторошність цієї події нікого не може залишити байдужим, а тим більше людей, які покликані рятувати словом людські серця. Попри глибоку філософічність слів В. Шимборської, цей вірш є яскравим прикладом міжсеміотичного діалогу. У вірші поетка використовує одночасно два коди: візуальний та словесний. Вербальна інтерпретація образу підлягає детальному аналізу. Проте, за класифікацією М. Білецької, у вірші «Фотографія 11 вересня» спостерігається репрезентація фотографії у чіткому відображенні побаченого через об'єктив фотоапарату. Тематизація фотографії відбувається в описі людини під час польоту з високоповерхівки.

Ще одним яскравим прикладом міжсеміотичного діалогу слова та фотографії в творчості Віслави Шимборської є вірш «Перша фотографія Гітлера». Сама назва вірша пояснює походження фотографії – це зображення на метричному свідоцтві про народження. Тиран тут представлений маленьким, чарівним дитятком, про якого, не знаючи його майбутнього, кожен сказав би: «янголятко, крихітка, промінчик». Шимборська цим віршем спонукає читача замислитися про нездатність вгадати майбутнє. Хто, дивлячись на однорічного Гітлера, міг припустити, що в майбутньому він буде жорстоким диктатором? Він був

один з нас, як і будь-яка дитина. Точно так само, як Ленін і Сталін. Їх батьки мріяли, що діти стануть юристами, лікарями, будуть хорошими людьми, що вони будуть жити щасливо. Вірш повний словесних та почуттєвих контрастів. Проявом інтермедіальних відношень тут є тематизація фотографії, яка проявляється у рефлексії авторки над фотографією, що переростають в універсальні узагальнення щодо непередбачуваності людської природи. Інтермедіальною репрезентацією є опис зображеної особи – Адольфа Гітлера в дитинстві.

Вплив літератури і фотографії обопільний. Текст є першим медіум-посередником у засвоєнні фотографії і впливає на її розвиток та зміст. Вірші Віслави Шимборської – це своєрідний підтекст, тлумачення фотографії або події, яка не залишить нікого осторонь. Взаємодія фотографії та слова у творчості польської поетки виявляється у взаємному підсиленні змісту та якості того чи іншого прояву мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Білецька М. «Як воно сяє» Томаса Бруссінга: фотомистецтво як засіб фіксації колективної пам'яті німців. – ЛНУ. – Л. – № 247. – 2015.
2. Marta Koszowy. Słowo w kadrze: literatura i fotografia: fotografia i literatura [Електронний ресурс] / М. Koszowy // Rocznik Komparatystyczny. – 2014. – Режим доступу: file:/Rocznik_Komparatystyczny-r2014-t5-s249-263%20(1).pdf
3. Marta Koszowy. W poszukiwaniu rzeczywistości. ś Mediacyjna rola fotografii we współczesnej prozie polskiej. – Warszawa, 2015.